

Handläggare
Linda Wikman
Telefon: 08-508 362 22**Till**
Äldrenämnden 21 januari

Remiss angående Socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer

Dnr 325-1784/2013, kontorsyttrande

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner anmälan av förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen

Eva Frunk Lind
FörvaltningschefKarin Ekdahl Wästberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har skickat ut ”Socialstyrelsens förslag till föreskrifter om allmänna råd om våld i nära relationer (Dnr 325-1784/2013)” på remiss och önskar yttrande från äldrenämnden senast 7 januari.

De nya föreskrifterna ska enligt Socialstyrelsen göra skillnad för de våldsutsatta genom att kraven och råden blir tydligare för kommunerna. Några exempel på kraven som föreslås gälla för socialnämnderna i kommunerna är:

- att man i varje enskilt ärende gör en bedömning av risken för att en vuxen eller ett barn blir utsatt för ytterligare våld

- att det tydligt framgår vem eller vilka som bär ansvaret för att utreda, fatta beslut och följa upp sådana ärenden
- att det ska finnas fastställda mål för arbetet med våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare, där man beskriver när och hur målen ska uppnås

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer ska tillämpas både för våldsutsatta barn och vuxna, för barn som bevittnat våld samt för personer som utövar våld. I de allmänna råden står även att Socialnämnden tidigt bör uppmärksamma risker för våld och arbeta förebyggande för att förhindra våld enligt 3 kap 2§ andra stycket Socialtjänstlagen (SoL). Vidare står att läsa att nämnden vid planering av verksamheten särskilt ska beakta de särskilda behov som en våldsutsatt kan ha på grund av:

- Sin ålder
- Sin sexuella läggning
- Funktionsnedsättning
- Att han eller hon tillhör en nationell minoritet
- Att han eller hon har en utländsk bakgrund
- Missbruk eller beroende eller
- Hedersrelaterat våld

Den som arbetar med handläggning och uppföljning av ärenden som rör enskilda bör, för att leva upp till skrivningen i 3 kap 3§ andra stycket SoL, ha kunskap om våld och andra övergrepp av eller mot närstående samt förmåga att omsätta kunskaperna i det praktiska arbetet. Vidare står att personal som genomför insatser bör ha kunskap för att kunna uppmärksamma att en person är våldsutsatt och se till att han eller hon får hjälp.

Bakgrund

De allmänna råd som gäller idag är ”Socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor samt barn som bevittnat våld (SOSFS 2009:22)”. De föreslagna ändringarna i föreskrifterna innebär att alla våldsutsatta omfattas av skrivningarna, även män och det framgår tydligare vad kommunerna har för ansvar och vilka grupper som särskilt ska beaktas i arbetet med att motverka våld.

Ärendet

Våld mot äldre kvinnor är ett så stort problem att det är att betrakta som ett folkhälsoproblem (WHO 2005, Socialstyrelsen 2009).

Våldsutsatta personer finns inom alla socialtjänstens verksamhetsområden. Så även inom äldreomsorgen. Det är därför viktigt att kommunen har rutiner för handläggning och utförande av insatser för våldsutsatta inom alla verksamhetsformer.

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd nämns följande:

- Rutiner för att tidigt upptäcka att någon utsätts för våld i en nära relation
- Bemötande av våldsutsatta och våldsutövare
- Handläggningsrutiner med förslag till utredningsmall och bedömningsmetoder
- Insatser för våldsutsatta och våldsutövare
- Intern och extern samverkan

Av Socialstyrelsens kartläggning av skyddade boenden i Sverige (2013) framgår att det vid 37 % kan ta emot rullstol och att 65 % kan ta emot rollator, 32 % kan ta emot personer med aktivt missbruk och 43 % kan ta emot personer med psykisk funktionsnedsättning. Det som inte framgår av kartläggningen är hur många skyddade boenden som kan ta emot personer i behov av omvårdnad och/eller personer med kognitiva nedsättningar som exempelvis demenssjukdom. Frågor rörande dessa områden ingick inte i kartläggningen.

Mycket av den forskning som görs inom området våld i nära relationer omfattar personer upp till 79 år. Personer över 79 år löper hög risk att bli utsatta för våld, men de saknas oftast i statistiken vilket gör att vi vet väldigt lite om hur behoven av stöd ser ut för dem. Att inkludera personer högre upp i åldrarna och att ta med äldre personers särskilda behov i kartläggningar och analyser av hur behovsbilden ser ut är en förutsättning för att arbetet med att motverka och förebygga våld mot äldre ska fungera. En kartläggning av behoven krävs också för att kommunerna ska ha möjlighet att erbjuda det stöd de äldre personerna är i behov av.

Socialstyrelsen har skrivit att upptäckten av våld mot äldre försvåras av att tecknen kan misstas för uttryck för normalt åldrande. För äldre personer är det ofta väldigt svårt att berätta om att de utsätts för våld, orsaken kan vara starka skam- och

skuldkänslor, kognitiv nedsättning eller att personen som blir utsatt för våld står i beroendeställning till våldsutövaren. Det kan också vara svårt att upptäcka att en äldre person utsätts för våld då det inte är ovanligt att äldre personer ramlar och skadar sig i hemmet och det kan också vara svårt att upptäcka exempelvis psykiskt, sexuellt eller ekonomiskt våld.

För att våld mot äldre människor ska kunna upptäckas så tidigt som möjligt behöver personer som arbetar med äldre få ökade kunskaper om hur man känner igen tecken på våld. Eftersom långt ifrån alla kommer i kontakt med kommunen på egen hand kan det också behövas uppsökande verksamhet och anhörigstödet är en kärnverksamhet när det gäller våld i nära relationer.

Enligt socialstyrelsen har 15-50 procent av de tillfrågade anhörigvårdarna svarat att de begått någon form av vanvård/övergrepp gentemot en närstående med demenssjukdom. Det finns en ökad risk för vanvård/övergrepp om familjemedlemmen vårdat under lång tid och upplever vårdrelaterad stress. Om den demenssjuke bor med den närstående som är socialt isolerad och med ett svagt nätverk ökar också risken för vanvård/övergrepp. Att ge stöd till anhöriga som vårdar närstående är viktigt för att förebygga förekomsten av våld. Kommunen bör därför också undvika att skapa slutna system utan insyn i den enskildes liv som exempelvis vid anhöriganställningar.

Ärendets beredning

Ärendet har behandlats på förvaltningsgruppen den 15 januari 2014. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 14 januari 2014, och äldrenämndens råd för funktionshinder har tagit del av ärendet den 30 januari 2014.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Äldreförvaltningen ställer sig bakom Socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer. Föreskrifterna ger ett bra stöd till kommunerna i arbetet att motverka och förebygga våld. I föreskrifterna framhålls vikten av att alla som i sitt arbete kan möta en våldsutsatt person har kunskaper inom området så att de kan identifiera problemet.

I kapitel fyra i föreskrifterna står att den personal som handlägger och genomför insatser enligt Socialtjänstlagen bör

ha kunskaper om våld och andra övergrepp av eller mot närstående samt för många att omsätta kunskaperna i det praktiska arbetet. Äldreförvaltningen föreslår att skrivningen ändras till ”ska” för att försäkra sig om att våldsutsatta får det stöd och den hjälp de har rätt till. I föreskrifterna står också att om en våldsutsatt behöver ett skyddat boende ska boendet ha tillräcklig bemanning för att kunna erbjuda skydd mot hot, våld och andra övergrepp (kap 7). Äldre personer som är i behov av omvårdnadsinsatser kan ha svårt att få komma till ett skyddat boende. Äldreförvaltningen föreslår att en kartläggning av äldres möjligheter till stöd och hjälp i ett skyddat boende med möjlighet med hjälp med personlig omvårdnad och serviceinsatser genomförs.

Äldreförvaltningen anser att föreskrifterna ger ett ökat stöd i kommunens arbete med att arbeta med ärenden som rör våld i nära relationer och de ger ett bra stöd för ökad samverkan mellan olika verksamhetsområden.